

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 3/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou LawService, s. r. o., Stráž 223, Zvolen, IČO 36 861 723, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa JUDr. Pavla Konečného, proti rozsudku Okresného súdu Poprad č. k. 15 Pc 70/2018-266 z 21. októbra 2021 a rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 24 CoP 7/2022-357 z 9. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. októbra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 Pc 70/2018-266 z 21. októbra 2021 (ďalej len „napadnutý rozsudok okresného súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 24 CoP 7/2022-357 z 9. augusta 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok krajského súdu“). Sťažovateľka navrhuje zrušenie napadnutých rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu, ako aj uloženie povinnosti nahradiť sťažovateľke trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka sa na okresnom súde domáhala určenia príspevku na výživu rozvedeného manžela. Okresný súd napadnutým rozsudkom zaviazal žalovaného prispievať na výživu sťažovateľky vo výške 150 eur mesačne. Na odvolanie oboch účastníkov konania krajský súd napadnutým rozsudkom zamietol návrh sťažovateľky. V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že rozvedený manžel nemá nárok na uhradenie všetkých životných potrieb, ale iba nárok na zabezpečenie primeranej výživy (R 50/85). Odvolací súd

zastával názor, že návrh sťažovateľky má suplovať jej nemožnosť disponovať majetkom patriacim do bezpodielového spoluvlastníctva bývalých manželov (ďalej len „BSM“), ktoré nebolo dosiaľ vyporiadané. Sťažovateľka má vysoký životný štandard, ktorý nepokrýva jej v súčasnosti jediný príjem, a to starobný dôchodok, ktorého výška zodpovedá priemernej výške starobných dôchodkov. Sťažovateľka nadobudla aj vyššiu finančnú sumu ako dedičstvo. Nerovnovážny stav bývalých manželov nie je možné suplovať priznaním príspevku na výživu rozvedeného manžela pre nesplnenie zákonných predpokladov. Od sťažovateľky možno rozumne požadovať, aby sa presťahovala do bytu či domu zodpovedajúceho potrebám bežného starobného dôchodcu, resp. aby svoje práva z majetku BSM uplatňovala súdnou cestou, podľa potreby aj podaním návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Napadnuté rozhodnutia súdov považuje sťažovateľka za arbitrárne a svojvoľné, a to z týchto dôvodov:

a) Konajúce súdy nezohľadnili všetky uvádzané skutočnosti, neprihliadli na zásadu dobrých mravov, sťažovateľka opakovane uviedla, že bývalý manžel jej zabránil v prístupe k prostriedkom nadobudnutým počas trvania manželstva, sťažovateľka ostala odkázaná iba na svoj starobný dôchodok. Vzhľadom na konfliktné správanie bývalého manžela nie je možné očakávať skoré ukončenie konania o vyporiadaní BSM. Z predložených lekárskejších správ vyplývalo, že sťažovateľke bráni jej zdravotný stav zamestnať sa.

b) Okresný súd vychádzal z nesprávneho právneho záveru, keď pri určení výšky príspevku na výživu rozvedeného manžela bral do úvahy iba polovicu nákladov na užívanie a opravu rodinného domu patriaceho do BSM a tiež iba nevyhnutné výdavky. Na podporu svojich tvrdení sťažovateľka poukazuje na závery odbornej verejnosti, v zmysle ktorých nevyhnutné náklady predstavujú nevyhnutné potreby rozvedeného manžela vyplývajúce z jeho veku, zdravotného stavu, spôsobu života a pod. Ak bývalý manžel nie je schopný živiť sa, súd posúdi, či druhý rozvedený manžel má možnosť prispievať mu na výživu určitou sumou tak, aby boli potreby oprávneného zabezpečené v primeranej miere.

c) Napadnutý rozsudok krajského súdu je v rozpore s rozhodnutím Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 1 Cz 55/76 (R 21/1978), v zmysle ktorého samotná skutočnosť, že rozvedený manžel poberá invalidný dôchodok, nestačí pre záver, že je schopný živiť sa samostatne, pokiaľ z toho dôchodku nie je schopný uhradiť popri nevyhnutných nákladoch na stravovanie aj ďalšie nevyhnutné životné potreby.

d) K možnosti podať dovolanie sťažovateľka uvádza, že z § 421 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) vyplýva, že podanie dovolania by nepredstavovalo účinný prostriedok nápravy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je sťažovateľkou tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a základného práva vlastníť

majetok a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) napadnutými rozsudkami okresného súdu a krajského súdu, ktoré sú podľa sťažovateľky arbitrárne a svojvoľné a nevychádzajú zo záverov odbornej verejnosti ani príslušnej judikatúry o otázke určenia príspevku na výživu rozvedeného manžela.

III.1. K porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom okresného súdu:

5. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka proti napadnutému rozsudku okresného súdu podala odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd, obsah odvolania v podstatnom zodpovedá jej argumentácii použitej v ústavnej sťažnosti, pričom sťažovateľka ani netvrdí, že by nejakú námietku uplatnenú v ústavnej sťažnosti nemohla uplatniť už v podanom odvolaní.

6. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý vo vzťahu k preskúmanému rozsudku okresného súdu opodstatňuje uprednostnenie právomoci odvolacieho súdu (čl. 127 ods. 1 ústavy). Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum namietaných porušení rozsudkom okresného súdu, preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K porušeniu označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu:

7. Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovateľka nenapadla rozsudok krajského súdu dovolaním, pričom podľa názoru ústavného súdu podanie dovolania predstavuje v prípade sťažovateľky účinný a dostupný prostriedok nápravy, podanie dovolania nie je zo zákona vylúčené, a to s poukazom na § 76 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov, v zmysle ktorého dovolanie nie je prípustné proti rozsudku, ktorým sa vyslovilo, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je a proti uzneseniu v konaní o návrat maloletého do cudziny vo veciach neoprávneného premiestnenia alebo zadržania. Rovnako možno konštatovať, že podanie dovolania nevyklučuje ani § 419 CSP.

8. Z princípu subsidiarity (čl. 127 ústavy), ktorým sa konanie pred ústavným súdom riadi, vyplýva, že konanie pred ústavným súdom predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 5/2013).

9. Vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje na účinnú ochranu základných práv a slobôd a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov, je jednou z podmienok prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda aj podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom [§ 55 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde]. V prípade jej nesplnenia platí, že ústavná sťažnosť je neprípustná. Výnimkou z tohto pravidla je situácia, keď sťažovateľ preukáže, že právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôkazné bremeno pri preukazovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa je na sťažovateľovi. Ako už bolo naznačené, podmienkou toho, aby ústavný súd pristúpil k meritórnemu prejednaniu ústavnej sťažnosti, je vyčerpanie dostupných prostriedkov

nápravy, ktorých uplatnenie sťažovateľovi právny poriadok priznáva. V civilnom mimosporovom konaní je to aj podanie dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podľa § 419 a nasl. CSP, a to za situácie, že tento opravný prostriedok je účinný na ochranu sťažovateľom označených práv (I. ÚS 47/2020, III. ÚS 35/2019, I. ÚS 69/2019, III. ÚS 19/2019, I. ÚS 146/2018).

10. Obsah námietok formulovaných sťažovateľkou spočíva v arbitrárnosti a svojvoľnosti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorý podľa sťažovateľky nezodpovedá právnym záverom rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky R 21/1978. Ak sťažovateľka namieta nesprávne právne posúdenie, prípustnosť dovolania z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia je podľa § 421 CSP založená, ak rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo na právnej otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej praxe odvolacieho súdu, resp. prax odvolacieho súdu nie je jednotná alebo právna otázka dosiaľ nebola dovolacím súdom riešená.

11. Ústavný súd dodáva, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti sama tvrdila, že podanie dovolania nepredstavuje účinný prostriedok nápravy, pričom neuviedla, z akých dôvodov dospela k uvedenému záveru. Možno preto konštatovať, že sťažovateľka nepreukázala, že dovolanie nepodala z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a v okolnostiach jej prípadu neprichádzal do úvahy ani prípadný postup ústavného súdu v zmysle § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

12. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní rozhodol, že v časti napádajúcej rozsudok krajského súdu je ústavnú sťažnosť sťažovateľky potrebné odmietnuť pre jej neprípustnosť v zmysle § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu